

Brasschaat, Vesalius

Archeologienota: Programma van Maatregelen

Rapport Nr. 2025-0692A

Titel

Archeologienota Brasschaat, Vesalius: Programma van maatregelen

Auteur(s)

Caroline Dockx

Erkende archeoloog

2019/00002 INDAR bv.

2019/00020 Caroline Dockx

Projectnummer INDAR

2025-0692

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2025C113

Plaats en datum

Beerse, 18/03/2024

© INDAR bv. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming

I. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode INDAR Bv		2025-0692
Projectcode Onroerend Erfgoed		2025C113
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Brasschaat
	Straat	Augustijnslei en Van Hemelrijcklei
Kadastrale gegevens	Gemeente	Brasschaat
	Afdeling	4
	Sectie	D
	Percelen	763X, 763Y, 763Z, 763B2, 763A2, 763W, 763V, 763M
Coördinaten	Noordwest	X: 158401,689 Y: 220703,256
	Noordoost	X: 158541,620 Y: 220703,256
	Zuidwest	X: 158401,689 Y: 220598,454
	Zuidoost	X: 158541,620 Y: 220598,454
Oppervlakte plangebied		Ca. 9.222 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 8.447 m ²
Erkend Archeoloog		2019/00002 INDAR bv 2019/00020 Caroline Dockx

2. GEMOTIVEERD ADVIES

2.1. Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan de Augustijnslei te Brasschaat. De opdrachtgever zal een nieuw woonzorgcentrum optrekken op deze locatie. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2. Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Onderstaande verwachting werd opgesteld zonder in acht te nemen dat het projectgebied grootschalig verstoord is. M.a.w., het gaat om een hypothetische verwachting die zou gelden zonder de aanwezige verstoringen op het terrein.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Brasschaat, waarvan de oudste bewoning vermoedelijk dateert uit de 12de eeuw. Op historisch kaartmateriaal is het plangebied oorspronkelijk gelegen ter hoogte van een akker / veld ten zuiden van een doorgangsweg van Brasschaat richting enkele noordelijk gelegen kernen. Parallel met deze weg stroomt een beek deels over het terrein. Hierdoor is de verwachting op archeologische sites uit de nieuwe tijd en nieuwste tijd eerder laag.

Het plangebied zelf is te situeren tussen ca. 11 en 13 m + TAW. Hierbij is het plangebied opgehoogd ter hoogte van het bestaand hoofdgebouw in het noordwesten van het terrein. Net ten oosten van het plangebied is een waterbekken in de vorm van een depressie zichtbaar. Wanneer de ruimere omgeving rondom het plangebied bekeken wordt, ligt dit op het glacia van Brasschaat, dat in zuidwestelijke richting afloopt. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het grootste deel van het plangebied gekarteerd als OB-bodem. In het noordelijke gedeelte wordt een natte lemige zandbodem zonder profielontwikkeling (Sepz-bodem) weergegeven en in het oostelijke gedeelte een natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B-horizont (Zegb-bodem). Gelet op de landschappelijke ligging in een beekvallei, is er in principe een zekere verwachting voor steentijdartefactensites aanwezig. Het noorden van het terrein is evenwel erg nat gezien de ligging van de beek hier, waardoor hier weinig kans is op het aantreffen van kampementen.

Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime omgeving van het plangebied kent weinig archeologische vondstlocaties. Wel zijn een aantal gebouwen vanuit kaartstudies gekend, daterend uit de nieuwe / nieuwste tijd en occasioneel teruggaand tot de late middeleeuwen. Verder zijn enkele bunkers uit WO1 gekend en mogelijk een heirbaantraject uit de Romeinse periode. Voor de aanwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied zijn er evenwel geen aanwijzingen. De dichtstbijzijnde CAI-locatie ligt op 500 m afstand van het plangebied. Op basis van de gekende archeologische en historische waarden, is er een lage verwachting voor het aantreffen van archeologische sites uit de historische periode.

De opdrachtgever plant op het terrein de bouw van een nieuw woonzorgcentrum. Dit bestaat uit twee nieuwe gebouwen die ondergronds met elkaar verbonden zijn door een kelder. Daarnaast worden er nieuwe nutsleidingen en riolering aangelegd, alsook verhardingen en worden er groenzones voorzien. De geplande sloopwerken (waarvoor een sloopvergunning werd aangevraagd) en de gegevens van de gekende verstoringen van de bestaande gebouwen doen vermoeden dat de impact van de geplande werken eerder beperkt zal zijn op het bodemarchief. De uitgevoerde werken in het verleden hebben de bodem binnen het plangebied immers al sterk verstoord waardoor er vermoed wordt dat er enkel nog sterk gefragmenteerde zones aanwezig zijn waar potentieel kans bestaat op het aantreffen van archeologische waarden.

Op basis van bovenstaande gegevens is er bijgevolg een lage archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit alle periodes, mede omwille van de hoge verstoringsgraad van het terrein.

Het optrekken van de vroegere bebouwing en verharding heeft het bodemarchief binnen het plangebied verstoord tot op een diepte van 45 cm -mv tot lokaal zelfs 195 cm -mv. Een deel van deze gebouwen en verhardingen zullen gesloopt en opgebroken worden waardoor het bodemarchief nogmaals tot op eenzelfde diepte verstoord zal worden. Bijgevolg wordt er verwacht dat het bodemarchief binnen het plangebied slecht gefragmenteerd bewaard gebleven is. Hierdoor is het potentieel op kennisvermeerdering eerder laag en wordt vervolgonderzoek niet nuttig geacht.¹

¹ De Langhe, H., Van Steenlandt, M. en J. Verrijckt, 2025

2.3. Afweging noodzaak verder onderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden voldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaand onderzoek blijkt dat de kans op een goed bewaarde archeologische site eerder klein is. In het verleden hebben zowel de bouw- als de sloopwerken van de gebouwen op het terrein het bodemarchief al dermate verstoord zodat het bodemarchief op de meeste plaatsen niet meer intact zal zijn. Daarbij komt dat de oostelijke zone van het plangebied ondertussen reeds aangeduid werd als een GGA-zone. Bijgevolg kan er verondersteld worden dat de geplande werken geen grote impact meer hebben aangezien de niet verstoorde zones binnen het plangebied te fragmentarisch zijn voor een grondig ruimtelijk inzicht.

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er, hoewel er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites, er wel voldoende informatie aanwezig is om te beoordelen dat verder onderzoek van eventuele archeologische sites onvoldoende kenniswinst zal opleveren.

Gelet op de verstoringsgraad van het terrein en de kostprijs van eventueel verder onderzoek in verhouding tot het lage potentieel op kenniswinst, is dan ook geen verder archeologisch onderzoek noodzakelijk. Op basis van bovenstaande argumentatie wordt een advies gegeven om de terreinen vrij te geven voor verdere ontwikkeling. Een programma van maatregelen werd hierdoor niet opgemaakt.²

² De Langhe, H., Van Steenlandt, M. en J. Verrijckt, 2025

3. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

De beslissing om geen vervolgonderzoek te adviseren steunt op de volgende redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Er is onvoldoende informatie beschikbaar om met zekerheid te kunnen vaststellen of er al dan niet een archeologische site aanwezig is.
- Voldoende info over kennispotentieel en technische haalbaarheid project: Gezien de versnipperde zones met mogelijke archeologie binnen het plangebied en de reeds aanwezige zware verstoringen, levert deze beperkte oppervlakte te weinig kenniswinst op bij eventuele verdere vooronderzoeken. Hierdoor is verder (voor)onderzoek kosten-baten niet te verantwoorden. Er wordt advies gegeven het terrein vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.³

³ De Langhe, H., Van Steenlandt, M. en J. Verrijckt, 2025

4. BIBLIOGRAFIE

BORSBOOM, A. & VERHAGEN, P. 2012. *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P)*. SIKB

DE LANGHE, H., VERRIJCKT, J. en M. VAN STEENLANDT, 2025. *Brasschaat, Augustijnslei. Archeologienota*. Rapportnummer 24-0247A.

HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., & ERVYNCK, A. 2016. Archeologische vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 48.

TOL, A. J., VERHAGEN, P. & VERBRUGGEN, M. 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*, KNA-leidraden, Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, Gouda.

Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), 2019.

Voorblad:

CARTESIUS, 2025. *Cartesius, Kaartlaag 1939* Available at: http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?url=https://wmts.ngi.be/arcgis/rest/services/seamless_carto__default__3857__800/MapServer&lang=nl, bezocht op 31-10-2024.